

Sestry a bratři, na první poslech to zní jako zpráva z černé kroniky. Jeden člověk zamordoval druhého. Bratr bratra. Kdybychom tenhle příběh četli někde jinde, zřejmě bychom jej jako spoustu podobných zpráv přešli s pouhým povzdechem „Hrůza, jaké věci se ve světě dějí.“ Jenže my dávné vyprávění o Kainu a Ábelovi čteme v Bibli a právem tedy tušíme, že se nás nějak týká. I my zde trochu vystupujeme. Je to příběh o nás a o našem lidském soužití. Kdo jsem ve vztahu k druhým lidem já? Jsem Kain? Jsem Ábel? Nebo jsem Kain i Ábel?

Ať tak či onak, ani jedna role se nám nelíbí. Jeden člověk ubližuje, druhému člověku je ubližováno. Obě dvě role však dobře známe, v obou jsme již vystupovali. Mnohokrát. Známe různé konflikty, útoky, křik, nátlak, někdy dokonce i násilí. A známe je z obou stran. Někdy jsem pachatel, jindy oběť. Jednou Ábel, jindy Kain. 2 v 1.

Pradávní bratři Kain a Ábel se jednoho dne rozhodli, že přinesou Bohu oběť. Každý vzal sám za sebe z toho, co jej živilo. Kain naskládal do košíku plodiny z pole a sadu, Ábel vybral statnou ovci. Dva oltáře byly postaveny z kamenů, dva ohně na nich byly rozdělány. A pak to přišlo.

I shlédl Hospodin na Ábela a na jeho obětní dar, na Kaina však a na jeho obětní dar neshlédl. (5) Proč tak protichůdný přístup ke dvěma bratřím? Proč je jeden povšimnut a druhý nikoliv? Proč se počítají prvotiny z Ábelova stáda, avšak Kainovy výpěstky zůstávají bez uznání? Nedokážeme dost dobře vysvětlit rozdíly mezi lidmi. Snadno se dovedeme vcítit do Kainovy kůže. Vždyť spousta lidí zažívá dnes a denně totéž. Druzí jsou upřednostňováni a já trčím vzadu, druzí jsou uznáváni a já zůstávám nepovšimnut. Co druzí dělají, se zdá být užitečné, a co dělám já, se jeví jako méněcenné. Neexistuje žádný očividný důvod, proč tomu tak musí být. Já jsem se nesnažil méně, ani jsem méně napracoval, ani nejsem méně nadaný, a přesto zůstávám pozadu. Proč jedněm Bůh dopřává úspěch a druzí se protloukají od problému k problému?

Je to krajně nepříjemná a těžká zkušenost, být upozaděn, znevýhodněn, opomíjen. A vše je o to těžší, že biblický vypravěč naprosto samozřejmě uvádí do hra Pána Boha a zápletku předkládá tak, jako kdyby byla Božím záměrem. Jeden bratr je bezdůvodně upřednostněn a druhý je stejně bezdůvodně opomenut. Co to znamená? Co tím vypravěč myslí, když řekne, že Hospodin Bůh shlédl na Ábela a jeho dar, nikoliv na Kaina s jeho obětinou? Proč byl jeden dar lepší? Scházejí nám podrobnosti. Lépe by se nám poslouchalo a chápalo, kdyby vypravěč dodal, že Kain chtěl svým obrovským darem oslnit Hospodina a mladšího bratra zastínit, nebo že Kain už od počátku měl vražedné úmysly a obětí hodlal Boha ošidit. Anebo že Kain nevěnoval Bohu ty nejlepší, nýbrž jen podřadné, takřka odpadní dary. Právě tyto detaily nám v příběhu chybějí. Mnozí vykladači si je proto přimýšlejí, aby ukázali, jak zkažený byl Kain. Výsledkem jsou jalové poučky, jak je Bůh vševědoucí a lidé jak jsou hříšní. Bible sama však zde o důvodech přijetí či nepřijetí neříká ani slovo.

Co tím vypravěč tedy myslí, když řekne, že Hospodin Bůh shlédl na Ábela a nikoliv na Kaina. Proč neměl Kainův dar před Bohem váhu? Jaký obraz Boha nám vysvětluje z tohoto rozhodnutí? Na rozuzlení si musíme počkat, zde máme před sebou tajemství. Boží způsob jednání je nesrozumitelný, je nepochopitelný. Možná právě proto se můžeme v onom příběhu sami nalézt, poněvadž ani ve svých životech Pánu Bohu stoprocentně nerozumíme a nechápeme jeho záměry.

Proto Kain vzplanul velikým hněvem a zesinal ve tváři. (5) Závidí bratrovi úspěch, nenávidí svůj nezdár. Dostal se do slepé uličky. Buď půjde dál (veden zlobou a nenávistí) a narazí, nebo se zastaví, otočí se, obrátí a vycouvá ze své vztekuplné cesty. Přesně tuhle druhou možnost mu radí Bůh. Zvláštní situace – na Ábelovu oběť sice Bůh shlédl, ale s Kainem Bůh mluví. A to je dobrá zpráva – Bůh promlouvá k lidem, kteří se ocitli v úzkých, kterým se něco důležitého nepovedlo. A Bůh je povzbuzuje, ať to nevzdávají. Ať se nenechají ovládnout zlem, nýbrž ať se nechají vést dobrem a zlu ať vzdorují.

I řekl Hospodin Kainovi

, je psáno dále, jenže ta slova jsou určena nám všem:

„Proč jsi tak vzplanul? Proč máš tak sinalou tvář? Což nepřijmu i tebe, budeš-li konat dobro? Nebudeš-li konat dobro, hřích se uvelebí ve dveřích a bude po tobě dychtit; ty však máš nad ním vládnout.“

(6n)

Už zde se ukazuje cesta, kterou později blahoslavenstvími vyznačí Pán Ježíš při svém kázání na hoře.

Blaze těm, kdo působí pokoj, neboť oni budou nazváni syny Božími.

(Matouš 5,9)

Kain má možnost rozhodnout se, kterou cestu zvolit. A zase nám Bible nepředkládá žádné detaily. Nedočteme se nic o Kainových úvahách. Dech beroucí rychlostí spěchá děj nezadržitelně dál. **Kain řekl svému bratru Ábelovi? „Pojďme na pole.“ Když byli na poli, povstal Kain proti svému bratru Ábelovi a zabil jej.** (8) Stačí málo a stane se tragédie. Jen dvě slova: „zabil jej“. Jak prosté, člověk ubližuje člověku. Už to nelze vzít zpátky. Natrvalo se to s Kainem povleče. Kain nevykročil blahoslavenou cestou pokoje, nenásilí a mírnosti. A já jdu s ním.

Opět ke Kainovi – ke mně – promlouvá Bůh a opět se ptá. **„Kde je tvůj bratr?“** Bůh tudy přichází za člověkem jako otázka, ne jako odpověď. Jsme dotazováni, jak se chováme ke svým bližním. Bůh jako otázka, neúprosná, neúplatná. Marně Kain kličkuje ve svých odpovědích a ukrývá se do lhostejnosti.

Nevím. Cožpak jsem strážcem svého bratra?

(9)

Nelze ublížit a nezpůsobit bolest. Nelze udeřit a nezasadit ránu. Neexistuje hřích, který by po sobě nezanechal stopy. Prolitá krev žaluje. Nic se zde nepřikrašluje, nic se neodpouští.

Avšak Kain dostává znamení. Kainovo znamení není znamením hanby, jak se později převráceně myslelo. Spíše je to ochranné znamení. Navzdory všemu může Kain dále žít. Nemusí být jenom vrahem. Bible nepěstuje žádné přikrašlování, vina není zamluvena. Kain je zločinec. Jenže Bible zde nekončí. Kain dostává ochranné znamení a Bůh před námi vystupuje jako rozhodný ochránce. Poskytuje Kainovi prostor k životu. Chrání jej před definitivním odsouzením. (I před definitivním sebeodsouzením.) Spolu s Kainem mohu na sebe hledět jinak, mohu jinak vnímat sám sebe. Ano – jsem vrah, Ábel už nežije. Ale – nejsme jenom vrah, zůstávám Božím tvorem, nesu v sobě obraz Boží. I přes své viny zůstávám člověkem, cenným, obdařeným důstojností, člověkem schopným vztahu. Mohu něco budovat, vystavět, nově založit. Tak přece zní pokračování našeho příběhu. **I poznal Kain svou ženu, ta otěhotněla a porodila Enocha. Tu se dal Kain do stavby města a nazval to město Enoch, podle jména svého syna.** (17)

Taková je naše kainovská zkušenost s Bohem. Jsem uchráněn před zhoubným odsudkem ve stylu: „Takový jsi, takovým zůstaneš, cos byl včera, tím budeš napořád.“ Ne. Jako Kain spatřuji nové perspektivy. Nemusím zastírat, co bylo, můžu o tom přemýšlet, mluvit, vnímat. Ale zároveň vnímám i něco jiného. Silného, tvořivého, hodnotného. Bůh ke mně stále

Napsal uživatel Jiří Tengler
Pátek, 09 Říjen 2009 13:47 -

chová důvěru. Kain se neztratil, našel k sobě novou úctu. A úctu má i k ženě, kterou pojal za manželku. I ona má v úctě jeho, nevidí v něm vraha. Příběh o bratrovražedném násilí tak dochází k zásadnímu obratu. Do hry vstupuje vitální, životodárný vztah a narodí se dítě.

Proto je, sestry a bratři, důležité vyprávět si znovu příběh o Kainu a Ábelovi. Příběh o násilí, zabíjení, o pohrdání člověk v dějinách nekončí. Pokračuje dál. Znovu a znovu se jeden k druhému chováme agresivně. Ale zároveň nekončí ani příběh o Kainově znamení. Také Bůh pokračuje ve svém vztahu k provinilým lidem. Dopřává nám ochranu, prostor k životu, dopřává nám nečekané, nepravděpodobné nové začátky s lidmi, kteří nás i přes všechny naše stinné stránky mají rádi. Amen.

Matouš 5,1-10 □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ 119, XIX; 660; 397; 581,1-3; 471,1-5 □ □ □ □ 1 Janův 4,19-21

Kázání na 13. neděli po Trojici, 6. září 2009. Inspirativní předlohu jsem našel u Prof. Dr. Christopha Millera, děkana theologické fakulty v Bernu.